

Suzbijanje nasilja u školama: posledice psihičkog nasilja

U iscrpnom uzveštaju iz 2012, UNICEF u saradnji sa Savetom Evrope i vladom Norveške ističe važnost suzbijanja svih vrsta nasilja u obrazovnim sistemima. Nasilje u školama se manifestuje u raznim vidovima (fizičko, psihičko i seksualno), a počinioci mogu biti drugi učenici ili zaposleni. Izveštaj predlaže niz holističkih strategija za suzbijanje nasilja u školama. Takođe se naglašava da psihičko maltretiranje može da ima podjednako strašne posledice po razvoj deteta i njegov školski uspeh kao drugi oblici nasilja. U skladu sa tim, moraju se preduzeti mere za uspešno suzbijanje nasilja u školama i ne sme se dozvoliti da fizičko nasilje jednostavno bude samo zamenjeno psihičkim, jer ono može biti podjednako štetno a nekad ga je teže uočiti.

Psihičko zlostavljanje je često višestruko. Može da se javi u vidu učeničkog uznemiravanja ali takođe može da se javi u odnosu između nastavnika i učenika. Nažalost, psihičko uznemiravanje je često praćeno drugim formama nasilja. Na primer, istraživanje pokazuje da učenici iz drugih etničkih grupa/zajednica često doživljavaju diskriminaciju ili su marginalizovani u društvu i takođe su podložniji psihičkom maltretiranju od strane nastavnika. Na primer, romska deca mogu da doživljavaju različita poniženja u školi u poređenju sa ostalim vršnjacima. To se ogleda u činjenici da nastavnici u velikom broju slučajeva značajno potcenjuju akademski potencijal dece iz manjinskih grupa i čak češće i fizički kažnjavaju tu decu. Dokazi koji su nam na raspolaganju da okruženja u kojima postoji strah od ponižavanja i podsmevanja umanjuju šanse za postizanje uspeha u školi. Akademski potencijal deteta je stoga znatno umanjen u obrazovnom okruženju u kome postoji psihičko nasilje.

Psihičko nasilje u školama predstavlja veliki problem u Evropi, i može se reći da su ostali vidovi zlostavljanja manje zastupljeni. Istraživanje UNICEF-a u Francuskoj je pokazalo da je na uzorku od 12326 učenika 4,6% doživelo od strane osoblja verbalno maltretiranje na rasnoj osnovi. U većini ovih slučajeva, počinioci nisu nastavnici nego drugo osoblje zaposleno u školi. Iz tog razloga, u izveštaju se preporučuje da sve reforme sa ciljem suzbijanja psihičkog nasilja moraju da uključe celu školu jer u protivnom neće dovesti do željenih rezultata. U slučaju da škola ne uspe da suzbije rasnu diskriminaciju i psihičko maltretiranje, ona implicitno prihvata diskriminisanje i “osuđivanje” čitavih zajednica. To ostavlja duboke posledice na homogenost društva u kojem takva škola postoji.

Ovaj izveštaj pohvaljuje novije trendove za suzbijanje fizičkog kažnjavanja dece u školama. Međutim, postoji i bojazan da se neće pružiti dovoljno podrške nastavnicima u primeni drugih efikasnih sredstava održavanja discipline. Postoji zabrinutost da nastavnici nisu obučeni za sprovođenje discipline na pozitivan i konstruktivan način tako da će se “opredeliti za psihičko maltretiranje u učionici” (str. 21). Takve kazne najčešće imaju za cilj rušenje dostojanstva deteta i mogu imati dugotrajne posledice po njegovo samopouzdanje, samouverenost i opšte mentalno stanje.

Najčešći tip međuučeničkog maltretiranja u školama jeste verbalno uznemiravanje. Studija iz 2005. godine pokazuje da je čak 90% tinejdžera pripadnika LGBT zajednice doživelo fizičko

ili psihičko uznemiravanje. Takav podatak još više zabrinjava kada se uzme u obzir snažna povezanost između uznemiravanja i samoubistava u LGBT zajednici. Iako su žrtve ovakvog nasilja svakako predmet od interesa za istraživače, dokazi ukazuju na činjenicu da počinioci u velikom broju slučajeva imaju psihičke probleme. Štaviše, polovina dece umešana u uznemiravanje istovremeno spada i u žrtve i u počinioce. Takva deca imaju najviše psihičkih problema i međuljudski odnosi u koje stupaju mogu biti trajno oštećeni, kao i njihov školski uspeh. Dobro je što više razumemo posledice psihičkog maltretiranja, i ovaj izveštaj ponavlja poziv Saveta Evrope svim školama da preduzmu neophodne korake za sprečavanje nasilja i pružanje podrške žrtvama. Takođe se preporučuje da škole imaju specijalizovane savetnike, obučene da reaguju u slučajevima emocionalnog nasilja.

Pripremila Kejti Žavano za Centar za zaštitu dece u Jugoistočnoj Evropi, jul 2016.

Izvor: Tackling Violence in Schools: A Global Perspective, Bridging the Gap Between Standards and Practice.

(2012) Kancelarija specijalnog predstavnika Generalnog sekretara u saradnji sa UNICEF-om, o nasilju